

Voorstel Regio Deal

.....
Formuliernummer RD18
Ontvangstdatum 31-8-2018
Ontvangsttijd 18:56
.....

Ministerie van Landbouw, Natuur
en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

088 042 42 42

Contactgegevens

Naam contactpersoon 5.1.2.e
E-mailadres 5.1.2.e @zaanstad.nl
Telefoonnummer 06 5.1.2.e
Organisatie Zaanstad

Format two-pager Regio Deal

Titel

ZaanIJ en de wijken duurzaam verbonden in de metropoolregio

Partijen

- Indienende partijen; gemeente Zaanstad en gemeente Amsterdam.
- De gemeente Oostzaan en de provincie Noord-Holland zijn partners in de Regio Deal.
- De Amsterdam Economic Board is partner in de Regio Deal vanuit de challenge Talent voor de Toekomst (TechConnect, House of Skills). De Regio Deal is een uitwerking voor dit gebied van de doelstelling van de Amsterdam Economic Board om de welvaart en het welzijn in de MRA duurzaam te versterken.
- Het voorstel sluit aan bij de MRA Actieagenda van de Metropoolregio Amsterdam, waar Zaanstad, Amsterdam, Oostzaan en Noord-Holland deel van uitmaken.
- De samenwerking in het gebied is triple helix: samenwerkingsverbanden tussen bedrijfsleven (ontwikkelaars), maatschappelijke organisaties(bewonersorganisaties, corporaties), onderwijs en kennisinstellingen (Hogeschool van Amsterdam, InHolland).
- Bij de uitwerking zal de samenwerking met regionale partners als Vervoerregio Amsterdam, Amsterdam Wetlands en Amsterdam Green Campus nader ingevuld worden.

Regio

Het gebied waar de opgave zich voordoet ligt in de Metropoolregio Amsterdam, op het grensvlak van de gemeenten Zaanstad, Oostzaan en Amsterdam. Het bestaat uit de Achtersluispolder in Zaanstad en de Cornelis Douwesterreinen in Amsterdam Noord die deel uitmaken van gebiedsontwikkeling ZaanIJ, de wijken Poelenburg en Peldersveld in Zaanstad en Tuindorp Oostzaan en Molenwijk in Amsterdam Noord en het dorp Oostzaan, inclusief het omliggend landelijk gebied (zie kaart in bijlage 2).

Opgave

De Metropoolregio Amsterdam kent een sterke economische groei, maar teveel mensen in de steden delen onvoldoende mee in de toename van de welvaart. Ruimtelijke uitsortering doet zich voor doordat in bepaalde wijken (vaak met een grote voorraad sociale woningbouw) relatief veel kwetsbare gezinnen wonen. Er dreigt dan een 'metropool van twee snelheden' te ontstaan. Dit proces is goed zichtbaar in Zaandam en Amsterdam-Noord. Het waterfront van Zaan en IJ zal in de toekomst hoogstedelijke woonmilieus herbergen, maar aan de overkant van de weg zijn er oude volksbuurten, vaak sociaal maar ook fysiek geïsoleerd en in zichzelf gekeerd, kampend met problemen van sociaaleconomische aard en ondermijning. De noodzaak om deze buurten te verbinden en elke buurt en wijk onderdeel te laten zijn van de stad en de metropool is essentieel voor een inclusieve, ongedeelde regio.

De inzet van de Regio Deal is deze bestaande, kwetsbare wijken beter te verbinden met de dynamiek van de regio, via investeringen in fysieke en sociale verbindingen met de omgeving en in de wijken zelf. We doen dat via twee pijlers:

- Leefkwaliteit en gezondheid bevorderen via investeringen in recreatieve en groenblauwe verbindingen en voorzieningen
- Ontplooiingskansen vergroten voor kinderen en jongeren in via investeringen in voorzieningen en ondersteuning op het gebied van onderwijs en scholing.

Een drietal grotere opgaven komen in deze Regio Deal samen. Zaanstad en Amsterdam werken allereerst samen aan de gebiedsontwikkeling ZaanIJ, de grootste transformatieopgave van de MRA waarbij de stedelijke weefsels van Zaanstad en Amsterdam stapsgewijs aan elkaar worden gesmeed met hoogstedelijke woonwerkmilieus in het centrum van de metropool. Ten tweede werken de steden aan de grote sociaal-fysieke en sociaaleconomische opgaven in de oude wijken, en aan de verbinding van deze wijken met de dynamiek van de transformatielocaties en stadscentra (de ongedeelde wijk: bestaande wijken profiteren mee van investeringen, een meekoppelkans). Voor het werken aan deze opgaven in de wijken is een sterke deelname van de bewoners aan de regionale dynamiek (denk aan de regionale arbeidsmarkt) van groot belang. In het kader van deze deal richten we ons daarom specifiek op de vier wijken: Poelenburg en Peldersveld in Zaanstad, en Tuindorp Oostzaan en Molenwijk in Amsterdam. Deze wijken liggen pal naast , maar zijn slecht verbonden met de te transformeren waterfrontterreinen. Samen met Oostzaan kijken we ook naar de aansluiting van het dorp Oostzaan op deze ontwikkelingen. Een derde opgave ten slotte is de verbinding tussen het stedelijk en het landelijk gebied. Wens is immers een groenblauw dooraderde en natuurinclusief ingerichte regio, vanaf het groen voor de deur in de eigen wijk tot en met de Zaan-Waterlandse scheg die met de Noorder IJplas het IJ en het 'driegemeentepunt' raakt. Cultuurhistorische elementen (dijken, linten, monumenten als Pakhuis de Vrede, karakteristieke bouwstijlen als in Tuindorp Oostzaan) zijn goed te benutten om verbindingen en identiteiten te versterken.

Deze drievoudige opgave op het snijvlak van meerdere domeinen is essentieel voor de Metropoolregio Amsterdam. Ernstige knelpunten zijn de fysieke barrières (zoals de Coentunnelweg/A8 en de nu ontoegankelijke Noorder-IJplas, de Thorbeckeweg in Zaandam, de Cornelis Douwesweg in Amsterdam-Noord, de hoogspanningsleidingen die door het gebied lopen). Ook organisatorische barrières vanuit institutionele regimes doen zich voor (verschillende arbeidsmarktregio's, jeugdzorg-, passend onderwijs- en zorgkantorregio's, RIEC's en Veiligheidsregio's) evenals beperkingen in wet- en regelgeving. Deze belemmeren voornamelijk grote sociaaleconomisch- en fysieke meekoppelkansen: de dynamiek, ondernemers- en (persoonlijke)ontwikkelingsmogelijkheden in de transformatiegebieden versus de opgaven in de wijken (op het gebied van werk en ondernemerschap, via de koppeling van investeringen), investeren in een groenblauw netwerk om bij te dragen aan gezondheid, leefkwaliteit en klimaatrobuustheid, de waarde van het metropolitane landschap en biodiversiteit.

Betrokkenheid van het Rijk is noodzakelijk om gezamenlijk verbindingen te maken, barrières te slechten en meekoppelkansen te benutten. Dit kunnen de regionale partners niet alleen. De betekenis van deze deal voor de ontwikkeling van de MRA en daarbuiten is groot, de leereffecten voor de rest van de MRA en andere (internationale) regio's waar zich soortgelijke vraagstukken voordoen, zijn uitermate relevant.

Doel en ambitie

De Regio Deal geeft een impuls aan de regionale verbinding tussen bestaande wijken, transformatielocaties en omliggend landelijk gebied in het centrum van de Metropoolregio Amsterdam. De Regio Deal draagt bij aan het ontstaan van open, diverse en kansrijke wijken en het behouden en versterken van regionale landschappelijke kwaliteiten en biodiversiteit in de regio. De kwaliteiten van de Metropoolregio Amsterdam worden hiermee versterkt.

De Regio Deal geeft partijen de kans om op het snijvlak van sociaal en fysiek de baten van (toekomstige) ingrepen te laten

neerslaan waar ze nodig zijn, door nu al verbinding te leggen tussen wijken, voorzieningen en landschap en zo een voorschot te nemen op het 'meekomen in de vaart der volkeren' van de belendende wijken met veel jeugd. Nabijheid van het ZaanIJ waterfront waar veel investeringen plaatsvinden willen we op voorhand goed ingebed hebben in de bestaande wijken en het bijzondere landschap van de Metropoolregio Amsterdam.

Voorgestelde aanpak

De integraliteit en samenhang en de bijdrage aan welvaart in brede zin (people, planet en profit) komen voort uit de opgaven zoals eerder beschreven. We werken met een aanpak die meteen effect heeft en via een aantal gerichte interventies en investeringen voortborduurde op bestaande initiatieven. Het voorstel legt ook de basis voor een city deal-achtige aanpak in het sociaal domein in de wijken. Regionale (publieke en private) en rijkspartners werken daarvoor samen.

Afstemming vindt plaats met reeds bestaande trajecten Rijk/regio. Denk aan (versnelling van de) woningbouw en infraknelpunten met BZK en I&W (MIRT/Corridor Amsterdam-Hoorn), de inzet van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek in Poelenburg en Peldersveld, pilots met VWS (Aanpak Kansrijke Start Kinderen) en de energietransitie (programma Aardgasvrije Wijken). We identificeren en grijpen meekoppelkansen, en voorkomen dat we zaken dubbel doen.

Pijlers en output:

1. Verbeteren van de leefkwaliteit en bevorderen van gezondheid via investeringen in regionale recreatieve en groenblauwe verbindingen en voorzieningen:

o Aanleg regionale recreatieve fietsverbinding 'Van Dam tot Dam', een sterk verbindende route langs het waterfront van Amsterdam Noord en Zaandam. Cultuurhistorie is een van de aanknopingspunten. Bij de aanleg moeten twee naast elkaar gelegen obstakels gekruist worden: de Noorder IJplas en het Coentunneltracé. Vervolgens is in Amsterdam en Zaandam een verbetering van de fietsroutes naar de Coentunnel en de Noorder IJplas nodig. Voor het Coentunneltracé kunnen de kosten beperkt blijven als het Rijk meewerkt aan het doorlaten van fietsers over de wegen rond de Coentunnel. Het is dan nodig dat enkele slagbomen aangebracht worden en er cameratoezicht komt.

o Investering in recreatief-educatieve voorzieningen bij de Noorder IJplas, m.n. ten bate van (de gezondheid van en ontmoeting tussen) de bewoners van Amsterdam Noord en Zaandam Zuidoost. We maken van de Noorder IJplas een verbindend element, in plaats van de bijna onneembare barrière die het nu is. Het wordt dan een vliegwiel voor de verbinding van de twee steden, en een katalysator voor de ontwikkeling van de wijken. Denk aan het 'Rondje Noorder IJ' (een recreatieve route voor wandelaar, fietser, hardloper, skater en ruiter waarop andere routes en programma aanhaken) en andere sport- en spelvoorzieningen, (struin-)natuur met een educatief karakter, de mogelijkheid van zilte teelt en andere vormen van lokale voedselteelt, interventies om de cultuurhistorische elementen (IJ-dijken, de geschiedenis van de IJPlas) naar voren te halen en voorzieningen aan het "Groen Balkon" (het aan het IJ gelegen deel; het laatste stukje groen aan de IJoevers).

o Investeringen in regionale groenblauwe verbindingen (fiets, water) en kwaliteiten in de wijken en het omliggend gebied. We versterken de groenblauwe structuur in de Zaans-Waterlandse scheg (incl. recreatiegebied Het Twiske) en in de wijken. Zo werken we aan een groenblauw netwerk: groen in en om de stad, met behoud van natuurwaarden en biodiversiteit en met oog voor sociale veiligheid en toegankelijkheid.

2. Vergroten van de ontplooiingskansen voor kinderen en jongeren in de kwetsbare wijken in de regio via investeringen in voorzieningen en ondersteuning:

o Investering in een nieuw Huis van de Wijk voor Poelenburg, in samenwerking met regionale partijen (o.a. corporatie, onderwijs, bedrijfsleven). Hier zal plaats zijn voor meerdere scholen en andere functies. In samenwerking met het regionale bedrijfsleven en onderwijsinstellingen zal een plek gecreëerd worden waarin jongeren uit de wijken kennis kunnen maken met techniek (vergelijkbaar met Tech Playgrounds in de regio Brabant).

o Versterking aanpak sociaal domein in de wijken, gericht op kinderen en jongeren (opvoeding, onderwijs, werk). In de wijken werken de gemeenten reeds met een intensieve aanpak in het sociaal domein, die zich primair richt op de individuele kwetsbare huishoudens maar waarbij ook de verbinding met de bredere, regionale context gezocht wordt. Met de betrokken departementen en regionale partners zal gewerkt worden aan een intensivering van deze aanpak, waarbij de ervaringen van Zaanstad en Amsterdam uitgangspunt zijn. Het gaat hier om een aanpak vergelijkbaar met de city deal Inclusieve Stad, maar dan regionaal ingebed binnen de Regio Deal en gericht op kinderen en jongeren in de wijken.

Outcome

De aanpak van de sociaal-fysieke en sociaaleconomische opgaven is er een van lange adem. De Regio Deal levert daarin een belangrijke kickstart. De Regio Deal wil concrete stimulerende bijdragen leveren door bijvoorbeeld fysieke voorzieningen (zoals een aantrekkelijk fietspad, een veilige en bereikbare omgeving met stimulerende recreatieve voorzieningen) gericht in te zetten. Zodoende kunnen er op relatief korte termijn al effecten verwacht worden. Er zijn daarnaast ook tal van andere trajecten in dit gebied waar de Regio Deal mee samenhangt. De deal beoogt daarom via een aantal concrete interventies een versnelling tot stand te brengen in langlopende processen.

Voor de outcome-meting zal zoveel mogelijk aangesloten worden bij de CBS Monitor Brede Welvaart (en de MRA Brede welvaarsmonitor, in ontwikkeling). Dit zal in de uitwerking van de Regio Deal verder opgepakt worden, ook in relatie met

andere Regio Deals. Van belang zijn indicatoren op het gebied van bijvoorbeeld:

1. Tevredenheid met de woonomgeving (CBS Brede Welvaartsmonitor)
2. Percentage kinderen met overgewicht (Kinderen in Tel)
3. Percentage risico op armoede of sociale uitsluiting (CBS Brede Welvaartsmonitor)
4. Percentage kinderen in armoede (Kinderen in Tel)
5. Percentage kinderen dat een startkwalificatie haalt (CBS Brede Welvaartsmonitor)
6. Percentage voortijdig schoolverlaters (CBS Brede Welvaartsmonitor).

In bijlage 3 is een overzicht te vinden van een aantal basisgegevens van de vier wijken.

Aansluiting Regeerakkoord

Thema's en werkwijze van de Regio Deal sluiten aan op de uitgangspunten van het Interbestuurlijk Programma (IBP): het optreden als één overheid bij de aanpak van complexe opgaven. De Regio Deal sluit onder meer aan bij passages in het Regeerakkoord t.a.v.:

- de kwaliteit van de leefomgeving met ruimte voor natuur, woningen, werk en recreatie
- preventie en gezondheidsbevordering, vanuit het uitgangspunt van goede zorg op de juiste plek en op het juiste moment
- opvoeding en onderwijs (bestrijden van kansenongelijkheid en stimuleren van talent)
- werk om sociaal isolement en armoede te voorkomen en als onderdeel van integratie
- de samenwerking met regio's (met stedelijke regio's via een city deal-methodiek) om samen aan nieuwe oplossingen te werken.

Doelgroep

De doelgroep bestaat uit de inwoners van de betrokken wijken (meer dan 26.000 mensen, waarvan ruim 8000 tussen de 0 en 25 jaar) terwijl ook de inwoners van Oostzaan (9700, waarvan ruim 2700 jonger dan 25 jaar) direct zullen profiteren van de investeringen in de groenblauwe omgeving.

In tweede instantie bestaat de doelgroep uit de reeds aanwezige en toekomstige inwoners en gebruikers van de transformatiegebieden van ZaanIJ, andere inwoners van het gebied die gebruik zullen maken van de gecreëerde voorzieningen, en uiteraard de overige inwoners van Zaanstad en Amsterdam (samen momenteel 975.000 inwoners). Participatie van bewoners en gebruikers is er volop, zowel in de wijken als bij ZaanIJ. Bewoners en ondernemers zullen in de uitwerking en uitvoering de ruimte krijgen om initiatieven te nemen of betrokken te zijn: een regionaal plan, van en voor de wijken.

Inzet en (co-)financiering

Uitwerking van de Regio Deal zal met betrokken departementen (en relevante regionale partners) plaatsvinden: LNV (DN&B), BZK (DBF&R), VWS (DJ, DVGP), OCW (DPO, DVO, DMBO, DE&K), I&W (RWS), SZW (DPDV, DSI, DKO). Vanuit een benadering die mede geënt is op de city deals, zal in de wijken in kaart worden gebracht waar wet- en regelgeving beperkend zijn en experimenteeruime gewenst, en hoe meekoppelkansen gebruikt kunnen worden.

Er wordt een bijdrage gevraagd vanuit de Regio-envelop van € 15 miljoen. Met een cofinanciering uit de regio van € 23 miljoen komt de totale investering in de Regio Deal op € 38 miljoen. De specificatie hiervan is te vinden in bijlage 1. Cofinanciering vindt plaats vanuit budgetten van de betrokken decentrale overheden voor bestaande, meerjarige programma's. Denk aan het Actieplan Poelenburg en Peldersveld, het programma voor ontwikkelbuurten in Amsterdam en investeringsmiddelen in het stedelijk domein. De provincie Noord-Holland heeft ingestemd met de Regio Deal en daarmee de intentie uitgesproken tot cofinanciering, definitieve besluitvorming daarover vindt plaats op basis van de nadere uitwerking. Dat zal ook het geval zijn voor de deelname van andere organisaties. Daarnaast zal aansluiting worden gezocht bij bestaande andere geldstromen, zowel van het Rijk (MIRT, VVE, Transformatiefonds BZK) als vanuit de EU (ESF, EFRO: Amsterdam en Noord-Holland zijn partners in het EFRO-programma Kansen voor West). De totale regionale investeringen in de wijken en in ZaanIJ is uiteraard heel veel groter dan de bedragen die in het kader van de Regio Deal genoemd worden. Overigens is Amsterdam deelnemer in het INTERREG/PERFECT programma, gericht op de relatie tussen investeringen in groene infrastructuur en doelstellingen op sociaal, economisch en fysiek vlak.

Structureel karakter

Zaanstad en Amsterdam dragen samen de gebiedsontwikkeling ZaanIJ, en hebben reguliere, meerjarige programma's lopen in de bij de deal betrokken wijken (Actieplan Poelenburg en Peldersveld, Ontwikkelwijk Molenwijk) en het omliggend gebied. Met de Regio Deal wordt met een aantal gerichte interventies een versnelling, verbinding en verdieping van deze bestaande processen en programma's beoogd.

Governance

De gemeenten Zaanstad en Amsterdam werken reeds lang samen in het kader van ZaanIJ. De Regio Deal zal primair vanuit dit bestaande samenwerkingsverband ingevuld worden. In de uitwerking van de Regio Deal zal de governance in

afstemming met het Rijk verder ingevuld worden, inclusief de betrokkenheid in de governance van partners als de gemeente Oostzaan, de provincie Noord-Holland en triple helix partners.

Bestanden toevoegen

Toegevoegde bestanden

Bijlage 1 Kosten indicatief.pdf, Bijlage 2 ZaanIJ Regio Deal overzichtskaart.jpg, Bijlage 3 Infographic van de wijken.pdf, Bijlage 4 Tabel basisgegevens wijken.pdf